

(١)

GUDANAR DA KOMAI AKAN KA'IDAR BIN SABABI: SUNNA CE TA ALLAH MADAUKAKIN SARKI

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai, wanda a cikin littafinsa mai girma yake cewa: ((Ya Manzon Allah (SallalLahu alaiHi wa sallam) ka ce masu: ku dai kawai ku yi aiki, da sannu Allah da Manzonsa za su gani, haka ma sauran muminai, da sannu za a mayar da ku zuwa ga masanin abubuwani da suke a boye da wadanda suke a fili, ya kuma ba ku labarun abubuwani da kuke aikatawa)).. Ina shaida wa babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah shi kadai, ba shi da abokin tarayya.. Ina shaida cewa lallai shugabanmu, kuma Annabinmu Muhammadu, bawan Allah ne, kuma Manzonsa.. Ya Ubangiji ka yi masa salati, da aminci, shi da Alayensa da Sahabbansa baki daya.

Bayan haka:

Lallai Allah Madaukakin Sarki ya sanya wa daukacin halittunsa wasu sunnoni, da dokoki da suke tafiya akansu, da ma wasu ka'idoji da ba sa sauwawa, abu na biyu ba zai taba riga na farko ba, haka ma na farko ba zai noken da har na biyu ya riga shi bayyana ba, Allah Madaukakin Sarki ya ce: ((Ba zai taba yiwuwa rana ta riski wata ba, haka ma dare ba zai taba riga rana fitowa ba, kowanne daga cikinsu yana tafiya ne akan gwadabensa na daban)), haka ma Allah Madaukakin Sarki yana fadi: ((Ba za ka taba samun sauyi a cikin sunnar

(၇)

Allah ba, kai ma ba za ka taba samun jirkita a cikin sunnar Allah ba), lallai Allah Madaukakin Sarki ya sanya wadannan sunnoni ne su zamo wani ma'aunai, da ƙa'idoji da za su daidaita rayuwa, da kuma su ne za a sami daman raya kasa, da ba ta kariya, wanda hakan daya ne daga cikin manufofin halitta, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: ((Allah shi ne ya halicce ku daga kasa, ya kuma nemi da ku raya ta..)), haka ma Allah mabuwayi yana cewa: ((Kada ku kuskura ku yi barna a bayan kasa bayan an riga an gyara ta..)), babu shakka duk al'ummar da ta fahimci hakikanin wadannan sunnoni na Ubangiji, ta kuma yi aiki akan saninta, za ta daukaka, ta kuma sami cigaba, koda kuwa ba Musulma ba ce, kai koda ma ba ta da wani addini kwata - kwata; saboda wadannan sunnonin ba su san alfarma da kamun ƙafa, ko kusanci da wata halitta ba.

Lallai a cikin wadannan sunnoni na halitta da Allah Madaukakin Sarki ya sanya akwai: **gudanar da komai akan sababi**; lallai Allah Madaukakin Sarki ne ya halicci sabubba da abubuwan da sabubban suke haifarwa, ya kuma bayar da umurnin yin aiki da sababi wajen gudanar da kowane irin abu, idan har aka sami sababi, to kuwa za a sami sakamakon sababi, wannan doka ne da ya game komai da komai, babu wani a cikin halittu -a kuma dukan zamunna da wurare- da bai bin wannan dokar, komai yana da sababi, wuta sababi ne na funa, haka ma kisa sababi ne na mutuwa, haka ma noma da iri sababi ne na samun amfanin gona, abinci sababi ne na ƙoshi, ƙokari da

(۳)

ijtihadi sababi ne na samun nasara, kasala da nauyin jiki sababi ne na koma- bay a da rashin nasara, da sauransu.

Lallai umurnin da Allah Madaukakin Sarki ya bayar na neman arziki ta hanyar aki a bayan kasa, umurni ne na farali a addini, wajibi ne na shari'a, kuma yin hakan nuna kishin kasa ne, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: (**((Shi ne wanda ya sanya kasa ta zamo maku sauķaķka, ku yi tafiya a sasanninta, ku ci daga cikin arzikan Allah da ya fitar maku daga gareta, zuwa gare shi -shi kađai- za ku koma domin sakamako))**), haka ma Allah Madaukakin Sarki yana cewa: (**((Idan kuma kun gabatar da sallar, to ku bazama a bayan kasa saboda maslahohinku, ku nemi falalar Allah, ku yawaita ambaton Allah a zuci da baki, ko za ku sami babban rabo na alhairi a duniya da lahiria))**), wannan shi ne ma'anar da addinnin Musulunci yake nufi da neman arziki a bayan kasa ta hanyar aiki tukuru da ijtihadi, da raya doron kasa, ba mu da wata hujja ta zamowar mu a baya, ba mu da wani dalili akan haka, in ba kasala da son jiki, da ci-baya ba.

Duk wanda zai yi la'akari da tarihin Annabawa da salihan bayan Allah zai ga irin yanda suke kokari wajen yin aiki da sababi a cikin komai na rayuwarsu, ga Annabi Nuhu (AlaiHis Salam) nan kafinta ne, bayan ya dauki shekaru masu yawa yana kira zuwa ga Allah Madaukakin Sarki, Allah Mai girma da daukaka ya ba shi umurnin kera jirgin ruwa, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: (**((Ka kera jirgin ruwa a karkashin kulawarmu, da kuma wahayin da za mu yi maka, kada ka kuskura ka yi mini magana akan azzalumai, tabbas sunansu**

(ε)

dilmiyayyu)), abu ne mai yiwuwa Allah Madaukakin Sarki ya tseratar da shi ba tare da wani sababi, ko aiki ba, sai dai Allah a nan ya koya mana yanda ake bin sababi sau da kafa, sai kuwa Annabi Nuhu (AlaiHis Salam) ya amsa umurnin Ubangijinsa, ya kuma fara kera jirgin ruwan da aka ba shi umurni, bai yi jinkiri, ko nawa ba, duk kuwa da izgilancin da mutanensa suka fara yi masa game da haka, Allah Madaukakin Saki yana cewa: ((**A haka kuwa ya fara kera jirgin ruwa, a duk sanda masu fada a jin cikin mutanensa suka wuce ta masana'antarsa, sai su rika yi masa izgilanci akan haka, sai shi kuma ya ce masa: idan kun yi mana izgilanci a yau, mu ma gobe za mu yi maku izgilanci kaman yanda kuka yi mana**)), ya cigaba da aikinsa, sai kuwa Allah Madaukakin Sarki ya saka masa da tseratar da shi, da sauran muminai daga barin mutanensa.

Haka ma Annabi Dawud (AlaiHis Salam) makeri ne, Allah ya sanar da shi wata sana'a da za ta amfane shi, ta kuma amfani mutanensa, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: ((**Tabbas mun bai wa Annabi Dawud (AlaiHis Salam) falala daga wurinmu da muka ba shi hikima, da littafi, sai muka ce: Ku duwatsu ku maimaita tasbihin da yake yi, haka ma mun hore masa tsuntsaye da suke maimaita irin yanda yake tsarkake Ubangiji Allah, mun kuma hore masa bañin karfe inda yake taushi a wurinsa, yana sana'anta abin da yake so da shi. Mun yi masa wahayin ya sana'anta silaku masu yalwa da za su bayar da kariya daga harin makiya, ya kuma kyautata sana'anta su, inda ya shigar da hakoran cikin junansu, sannan muka fada masa, shi da iyalansa cewa: ku aikata abin da zai**

(¤)

amfane ku, ya kuma amfani al'ummarku, lallai ina ganin abubuwan da kuke aikatawa babu wani abu daga ciki da zai buya mini)), Manzon Allah (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya ce: (Dan Adam bai tafa cin wani abinci da yafi wanda ya same shi da guminsa ba, lallai Annabi Dawud (AlaiHis Salam) ma guminsa yake ci).

A cikin kissar Annabi Yusuf (AlaiHis Salam) ma riko da sababi, da yin tsari mai kyua su ne dalilan da suka sanya kasa, da ma 'yan kasa suke tsira daga bala'in yunwa mai halakarwa, wanda hatsari da babu makawa ya auku in ba an mutunta sababi, da daukan matakī kafin faruwarsa ba, lallai Annabi Yusuf (AlaiHis Salam) ya yi riko da sababi, ya kuma samar tsari mai dogon zango, na tseratar da kasar daga annobar yunwa da ta doso wa duniya baki daya, a dalilin haka kuwa sai kasar ta sami habakar tattalin arziki, da tsaro, da karfin tsumi da tanadi, sauran mutanen duniya kuma -daga bayा- suka yi wa Misra tsinke; domin su amfana da alhairanta, lallai Alkur'ani mai girma ya fadī haka, ta bakin Annabi Yusuf (AlaiHis Salam) a inda Allah Madsaukakin Sarki yake cewa: ((Ya ce: shekaru bakwai za ku yi a jere -kaman yanda kuka saba- kuna noma, duk abin da kuma samu ku bar shi a cikin zangarniyarsa, in banda kadān din da za ku ci. Daga bayा kuma, wasu shekaru bakwai din masu tsanani za su biyo bayा da za ku ci abin da kuka riga kuka adana, kuna masu rage kadān gudun ko takwana, sannan bayan haka kuma sai shekarar da mutane za su nemi taimako ta zo, a cikin ne kuma amfanin gona zai fara bayyana)).

(۷)

Ga ma Sayyida Maryam (AlaiHas Salam) nan da arziki mai yawa yake zuwa mata, abin da har sai da Annabin Allah Zakariyya (AlaiHis Salam) ya kamu da mamaki, har ya ce mata -kaman yanda Alkur'ani mai girma ya kawo ta bakinsa- cewa: (**((Duk sanda Annabi Zakariyya (AlaiHis-Salām) ya shiga wajen da take bauta, sai ya sami kayayyaki na marmarin da ba lokacin su ne ba, sai ya ce- yana cike da mamaki- ya Maryam, ina kika sami wannan arzikin? Sai ta ce: Ai wannan kađan ne cikin falalar Allah, Allah ya riga ya sanya Annabi Zakariyya (AlaiHis-Salām) shi ne mai kula da ita. Arzikinta yana zuwa mata ne babu adadi, ba kuma lissafi))**), a wani yanayin kuma, duk da rauni da wahalar radadin da take ciki, sai da Allah Madaukakin Sarki ya umurce ta da girgiza tushen dabino domin 'ya'yan dabinon su fado mata, da Allah Madaukakin Sarki ya so su fado mata ba tare da wani aiki ba, da ya yi, sai dai bai yi hakan ba; saboda ya koya mana yanda aiki rungumar aiki tuƙuru, da kuma riko da sababi, Allah mai girma yana cewa: (**((Ga bishiyar dabino nan kusa dake, ki girgiza ta, 'ya'yan dabinon danye masu dadī za su fado miki))**), alhairin Allah ya kai zuwa ga wanda yake cewa:

"Ka dogara da Allah mai yawan rahama a cikin dukan al'amurra, kada ka taba fatan samun gajiyawa wajen nema; ashe ba ka ga cewa Allah Madaukakin Sarki ya fada wa Maryam cewa: (**((Ga bishiyar dabino nan kusa dake, ki girgiza ta, 'ya'yan dabinon danye masu dadī za su fado miki))**) ba?! Da ya so ta samu ba

(γ)

tare da girgizawa ba, da ta samu, amma dai komai
yana da sababi".

Lallai Annabi (SallaLahu alaiHi wa sallam) ya buga mana
babban misali wajen riko da sababi a tafiyarsa ta hijira mai
albarka, inda Annabi (SallaLahu alaiHi wa sallam) ya koya wa
al'ummarsa cewa: lallai kyakkyawan tsari, da nagartaccen shiri
abubuwa ne da suka wajaba a yi su, muddin ana bukatar
nasara, da kuma kaucewa matsaloli, lallai Annabi (SallaLahu
alaiHi wa sallam) ya samar da abin hawa guda biya, ya kuma
zabi aboki kuma amini a wannan tafiya, ya kuma tsara lokaci,
ya kuma zabi hanyar da zai bi wajen wannan hijira tasa, sai ya
fita da daddare daga gidan Sayyiduna Abubakar (Allah ya kara
yarda da shi), ya kuma zabi dan jagora da ya san hanya, saboda
ya yi imani da zaben mutumin da ya fi cancanta akan komai, da
kuma yin amfani da daman da ake da ita, komin bambancin
ra'ayi, da tunani da yake tsakani, kai komin bambancin addini
ma kansa, sannan ya umurci Sayyiduna Amir Bn Fuhair (Allah
ya kara yarda da shi) da ya bibiye su, yana share sawun
kafafuwansu da dabbobinsa, wannan ma riko ne da sababi, duk
kuwa da yana da cikakkiyar masaniyar cewa Allah
Madaukakin Sarki zai kare shi, shi da abokin tafiyarsa, kawai
dai (SallaLahu alaiHi wa sallam) ya yi nufin ya karantar da mu
ce cewa lallai sunnar Allah Madaukakin Sarki a cikin halittunsa
tana wajabta yin riko da sababi, sannan bayan haka kuma a
miƙa al'amari ga Allah mai girma da buwaya.

(۸)

**Wannan kenan, ina nema wa kai na da ku gafara daga Allah
Madaukakin Sarki.**

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai. Ina shaidawa babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah shi kadai, ba shi da abokin tarayya. Ina shaida cewa lallai shugabanmu Annabi Muhammadu, bawan Allah ne kuma Manzonsa. Ya Allah ka yi masa salati da aminci da albarka, shi da Alayensa, da Sahabbansa baki daya, da duk wadanda suka bi shi da kyautatawa har zuwa ranar sakamako.

Ya 'yan uwa Musulmai:

Lallai riko da sababi ba kishiyan dogaro da Allah Madaukakin Sarki ba ne, duk wanda ya san hakikanin dogaro da Allah zai yi iya bakin kokarinsa wajen riko da sabubba, mai dogaro da Allah na hafiya shi ne wanda yake riko da sabubba, yake kuma iya bakin kokarinsa wajen bin sababi, sannan daga karshe ya mika al'amurra zuwa ga Allah, wanda shi ne mai datarwa, da mai kuma falala gami da taimako, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: (**((Kai kawai muke bauta wa, kuma gare muke neman taimako))**), a wani yanayi na dogaro da Allah a aikace kuma, Annabinmu (SallalLahu alaiHi wa sallam) yana cewa: (**(Da za ku dogara da Allah kaman yanda ya kamata, da kuwa Allah ya azurta ku, kaman yanda yake azurta tsuntsu, yakan wayi gari cikinsa a fame, ya kuma**

(۱)

yammanta a koshe), tsuntsu ba ya adana abinci balle abin sha, sai dai duk da haka, ba ya nawa wajen neman arziki, tun safe yake fara fita nema wajen bincike da bida, ya kuma dawo bayan Allah Madaukakin Sarki ya azurta shi da abin da zai ishe shi daga cikin falalarsa, yakan fita yana kai komo, wannan kuwa fidira ce ta halitta, ta inda koda yana da abin da zai ishe shi a gaba dayan rayuwarsa, ba zai yi kasala, ya zauna ya huta ba, a'a zai cigaba da fita nema a kowace safiya..

Lallai Manzon Allah (SallalLahu alaiHi wa sallam) yakan sanar da sahabbansa hakikanin ma'anar riko da sababi, yana kuma hana su zama kawai, ba tare da himma ba, zaman da cuta take gadarwa ba amfanarwa ba, lallai ba za mu wuce gona da iri ba, idan muka fadi cewa: lallai zunubi muke aikatawa, muna kuma zaluntar kawunanmu da 'ya'yanmu; saboda rashin yin riko da sabubba gami da dalilan cigaba da bunkasa, addininmu addini ne na ilimi da cigaba da halara da kyau, da amfanar daukacin mutane baki daya, wani mutum ya ce: ya Manzon Allah, shin in saki taguwa ta, in dogara da Allah?, ko in daure ta, sannan in dogara da Allah? Sai (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya ce: (**Ka daure ta, sannan ka dogara da Allah**), sai kuwa ya daure taguwarsa, yana mai riko da sababi; domin ya sami lamunin kiyaye ta, barinta kawai a sake zai sauafka wa farayi yin sata, ya kuma kai zuwa ga rasa taguwar.

(١٠)

**Ya Allah Ubangiji ka datar da mu zuwa ga abubuwa masu
kyau ga addininmu, da kuma daukakar al'ummarmu, da
cigaban kasashenmu, da sauran kasahen duniya..**